

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-37>

УДК 330.3

Огінок Соломія Василівна

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»;
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5462-5362>

Шпак Юрій Несторович

кандидат економічних наук,
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії – 124,
кафедри підприємництва та екологічної експертизи товарів,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3895-4139>

Рудюк Ярослав Анатолійович

аспірант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5887-757X>

Solomiia Ohinok

Lviv Polytechnic National University;
Ivan Franko National university of Lviv

Yuriy Shpak, Yaroslav Rudyuk

Lviv Polytechnic National University

**ПРОЦЕС ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ
ЯК КАТАЛІЗАТОР ІННОВАЦІЙНОГО ПРОГРЕСУ****INTELLECTUALIZATION PROCESS OF THE ECONOMY
AS A CATALYST FOR INNOVATION PROGRESS**

Анотація. Інновації є ключовим фактором для досягнення сталого економічного розвитку. Розуміння та вивчення процесів інтелектуалізації у сфері економіки дозволяє впроваджувати нові ідеї, технології та підходи, що сприяють підвищенню ефективності виробництва, розвитку індустрій, а також покращенню якості життя населення. У статті досліджено важливість процесу інтелектуалізації економіки як ключового фактора, що сприяє інноваційному прогресу. Проаналізовано вплив інтелектуалізації на економічний розвиток та основні аспекти цього процесу та розглядає стратегії сприяння його подальшому розвитку. Шляхом використання останніх досліджень та публікацій – розглянуто роль інтелектуалізації у формуванні інноваційного середовища та визначає перспективи його розвитку. Аналіз цієї теми сприятиме розумінню важливості інтелектуального капіталу у сучасній економіці та сприятиме розробці стратегій для підвищення конкурентоспроможності країни в умовах глобального ринку.

Ключові слова: інтелектуалізація економіки, інноваційний прогрес, економічний розвиток, інновації, глобальні виклики, цифрова трансформація.

Summary. Innovation is a key factor in achieving sustainable economic development. Understanding and studying the processes of intellectualization in the field of economics enables the implementation of new ideas, technologies, and approaches that enhance production efficiency, industrial development, and the quality of life for the population. This article examines the importance of the process of intellectualization as a key factor in promoting innovation progress. It analyzes the impact of intellectualization on economic development, explores its main aspects, and discusses strategies to further its development. By utilizing recent research and publications, the role of intellectualization in shaping the innovation environment is discussed, and prospects for its development are identified. Analysis of this topic will contribute to understanding the importance of intellectual capital in the modern economy and aid in developing strategies to enhance the country's competitiveness in the global market. However, despite the potential benefits, the issue of the effectiveness and practical implementation of intellectualization remains a subject of discussion and research. The lack of proper methodology for evaluating intellectual capital, issues of legal protection of intellectual property, and instability in legislation and regulatory frameworks may complicate the process of intellectualization of the economy and hinder innovation development. Therefore, research into possible

solutions to these problematic aspects to facilitate more effective intellectualization of the economy and stimulate the country's innovation potential becomes crucial. Additionally, with the rapid development of information technologies and the digital transformation of society, intellectualization becomes even more critical as it contributes to the emergence of new business forms, the development of innovative products and services, and the implementation of new management models and organizational practices. Thus, studying the intellectualization of the economy remains a relevant task aimed at enhancing the country's competitiveness and innovation potential amidst global challenges and changes.

Keywords: economic intellectualization, innovation progress, economic development, innovations, global challenges, digital transformation.

Постановка проблеми. Інтелектуалізація економіки, як процес впровадження та використання інтелектуального капіталу у виробничі та інноваційні процеси, відіграє ключову роль у стимулюванні інноваційного розвитку. Однак, незважаючи на потенційні переваги, питання ефективності та практичної реалізації інтелектуалізації залишається предметом обговорення та досліджень. Відсутність належної методології оцінки інтелектуального капіталу, проблеми правового захисту інтелектуальної власності, а також нестабільність в законодавстві та регуляторних рамках можуть ускладнювати процес інтелектуалізації економіки та гальмувати інноваційний розвиток. Тому актуальним стає дослідження можливих шляхів вирішення цих проблемних аспектів для сприяння ефективнішій інтелектуалізації економіки та стимулювання інноваційного потенціалу країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світовій науці існує багато різних підходів до дослідження інтелектуального капіталу. К. Маркс, А. Маршалл, П. Хейне та Й. Шумпетер та інші розробили фундаментальні основи використання інформації та знань як факторів виробництва. Роботи Дж. Гелбрейта, П. Друкера, В.С. Єфремова, В.Л. Іноземцева, С.М. Клімова, Е. Тоффлера та Р. Цвильова заслуговують на особливу увагу серед досліджень питань управління інтелектуальними ресурсами на макроекономічному рівні. Основні проблеми постіндустріального суспільства висвітлені в наукових працях цих авторів. К. Менар, Д. Норт, Р. Нуреєв, Р. Коуз, Л. Тевено, О. Фаворо, Ф.А. фон Хайек і А. Шастітко досліджували інституціональні аспекти інформації та знань. Е. Брукінг, В. Гойло, Б.Б. Леонтьєв, В.С. Пономаренко та інші зробили значний внесок у розвиток теоретичних і науково-методичних основ управління інтелектуальним капіталом на рівні підприємства. Сьогодні в Україні над цією тематикою працюють такі дослідники, як В. Александрова, Ю. Бажал, Д. Богиня, В. Воронкова, А. Гальчинський, В. Геєць, О. Кендюхов, В. Корженко, А. Мерзляк, Л. Мельцер, Л. Михайлова, В. Семиноженко, В. Соловійова, Л. Штика.

Мета статті полягає в дослідженні та аналізі ролі інтелектуалізації економіки як ключового чинника інноваційного розвитку. Розглянути вплив інтелектуалізації на економіку, визначити основні засади та фактори її розвитку, а також

запропонувати рекомендації для подальшого сприяння цьому процесу є основними завданнями для авторів. Шляхом вивчення останніх тенденцій, досліджень і публікацій у цій області, ціль статті полягає в уточненні ролі інтелектуалізації у формуванні інноваційної економіки та встановленні стратегічних напрямків для досягнення стійкого економічного зростання.

Вклад основного матеріалу дослідження. Необхідно розробити неоіндустріальні стратегії, щоб підвищити конкурентоспроможність економік розвинутих країн після світової кризи 2008–2009 років. Ці стратегії базуються на інноваціях і розвитку високотехнологічних галузей. Для покращення розуміння концепції неоіндустріальних стратегій варто відзначити, що вони найбільш активно розвивалися після кризи 2008–2009 років. Тоді Організація економічного співробітництва та розвитку розробила стратегічні рекомендації, які приділяли увагу швидкому відновленню національної та світової економіки, а також розвитку інновацій і збільшенню інвестицій у людський капітал як найважливіші елементи.

Крім того, їх становлення було викликано значними потребами провідних країн світу в підтримці зайнятості населення, швидким розвитком інвестицій у реальному секторі національних економік і усвідомленням значної деіндустріалізації їх промисловості в результаті глобалізації та транснаціоналізації. З 2010 року економіки Сполучених Штатів і Західної Європи активно неоіндустріалізовані.

На нашу думку, найбільш точно визначення поняття неоіндустріалізація – це визначення С. Губанова. За його словами, неоіндустріалізація – це наступний етап індустріалізації, який характеризується впровадженням роботизованих виробничих комплексів замість ручних і напівавтоматичних верстатів і заміною індустріальної моделі економіки на інноваційну. Неоіндустріалізація також характеризується стрімким розвитком наукоємних галузей 5 і 6 і швидким розвитком технологічних укладів, які є «двигунами» неоіндустріалізації, і розум [1, с. 2–3]. Крім того, важливо згадати слова Е. Тоффлера, які він сказав у книзі «Третя хвиля», що «нова індустріалізація – це не створення мультинаціональних корпорацій, а впровадження такого виробництва, яке здатне задовольнити індивідуальні потреби людини,

допомогти їй зберегти свою молодість, здоров'я, красу і отримати нові відчуття»» Одним із найважливіших елементів стратегії є розгляд цілей з точки зору розвитку людини, оскільки інновації повинні бути соціальними, тобто корисними для людей. З цієї причини неоіндустріалізація визначається як синхронний процес створення нових високотехнологічних секторів економіки та ефективного інноваційного відновлення старих секторів економіки [2; 3, с. 9–21; 4].

Індустрія 4.0, або розумне інтелектуальне виробництво, є четвертою промисловою революцією, яка відбулася після 2009 року. Об'єктивний розвиток цієї індустрії змушує визнати, що поняття «неоіндустріалізація» точно описує основні зміни, до яких дійшли сучасні передові суспільства. Таким чином, сучасна економіка набуває «нового» матеріалу. Тепер, коли ми говоримо про «неоіндустріалізацію», ми можемо визначити кілька ознак, які характеризують цю концепцію: повна автоматизація та електронізація виробничих процесів; зростання ролі інтелектуальної праці як пануючої; поступове витіснення працівників і заміна їх машинами; інтеграція інновацій і творчості в одне «нове» явище в секторі матеріального виробництва [4].

Таким чином, основним елементом «нової індустріалізації» або «неоіндустріалізації» є повне впровадження електронного обладнання та інновацій у всіх аспектах бізнес-менеджменту, включаючи дизайн, розробку, дистрибуцію та післяпродажне обслуговування продукції. Таким чином, електроніка отримала здатність самоорганізуватися та виконувати ті контрольно-керуючі функції, які раніше виконували люди. Як би дивно не звучало, але техніка створила «технотронне» суспільство. Зважаючи на те, що ми зараз живемо в епоху «неіндустріалізації», здавалося б, що вона має лише позитивні сторони. Однак традиційно можна знайти як позитиви, так і негативи.

Прихильники неоіндустріалізації виділяють такі переваги нової індустріалізації: зниження частки матеріального виробництва завдяки розвитку послуг і наукових досліджень; зміна структури матеріального виробництва завдяки розвитку наукоємних галузей; збільшення частки населення з вищою освітою; перенесення основних вкладень із фінансового капіталу (основного та оборотного) у людський капітал; і розвиток малого та середнього бізнесу.

Крім того, неоіндустріалізація призвела до низки негативних наслідків, включаючи: зростання безробіття, пов'язаного з підвищенням вимог до робочої сили; зростання структурного безробіття, пов'язаного з втратою певних професійних напрямків і падінням попиту на продукцію в багатьох галузях матеріального виробництва; і зростання конфліктів між розвиненими постінду-

стріальними країнами та країнами третього світу. Загалом наведені дані свідчать про те, що існує помітний зсув у виборі шляхів розвитку економік країн. Фактично, знову є пріоритетом удосконалена індустріалізація, або «неоіндустріалізація», національних економік. Метою такої «неоіндустріалізації» є перехід на передове виробництво та наукоємні технології. Він охоплює різноманітні види діяльності, пов'язані з використанням і організацією інформації, автоматизацією обчислень, програмним забезпеченням, сенсорними пристроями, комп'ютерними мережами та використанням сучасних матеріалів. Він також охоплює нові можливості в природничих науках, такі як нанотехнологія, хімія, біологія тощо [6, с. 223].

Загальний обсяг і частка витрат на наукові та науково-технічні дослідження в структурі ВВП країн, які обрали вектором майбутнього розвитку неоіндустріалізацію, демонструють активне впровадження інновацій. Наприклад, Сполучені Штати з різних джерел виділяють для цього більше коштів, ніж видатки інших розвинутих країн світу. [7, с. 30–31]. Країни ЄС і Східної Азії займають перше місце за показниками інноваційності. Наприклад, в Японії частка таких видатків перевищує 3 відсотки ВВП і продовжує зростати. У своїх планах розвитку Європейський Союз прагне досягти до 2030 року рівня витрат на науково-інноваційну діяльність до 3% ВВП, а до 2050 року Китай має стати світовим лідером у галузі науки і технологій.

Для досягнення цих результатів потрібна значна частка коштів бізнесу. Це пов'язано з тим, що бізнес більше зацікавлений у розвитку нових технологій. У структурі витрат на наукові дослідження та розробки цей відсоток становив 57%, Великобританія 44%, Німеччина 66%, Китай і Південна Корея 72% і Японія 76%. Це підтверджує ідею про те, що бізнес є основним каталізатором інноваційного розвитку в економічно розвинутих країнах, а також фінансує інновації. [8, с. 86].

Глобальний індекс інновацій (ГІІ) розраховує, яка країна найбільш «інноваційна» у світі, і використовує ці дані, щоб скласти відповідний рейтинг країни. З 2007 року міжнародна школа INSEAD (Франція) розробила глобальний індекс інновацій (ГІІ), який супроводжує рейтинг країн світу за рівнем інноваційності. Найновішим є рейтинг ГІІ 2022 року, він охоплює 132 країни, на які припадає 92,9 % світового населення і 98,3 % світового ВВП [9].

Швейцарія – 12-й рік поспіль – займає перше місце в ГІІ 2022. Сполучені Штати піднімаються на 2-е місце. Потім йде Швеція, за якою, у свою чергу, йдуть Сполучене Королівство, Нідерланди та Республіка Корея. Китай піднявся на 11 місце, обігнавши Францію; на даний момент вона твердо залишається єдиною економікою із середнім рів-

нем доходу в топ-30 ГПІ. Жодних змін у винятковій позиції Китаю серед економік із середнім рівнем доходу наразі не очікується, якщо Туреччина не продовжить швидкий прогрес. Канада повернулася до 15 найкращих світових інноваторів, піднявшись на 15 місце. Це дослідження є досить об'єктивним, адже базується на аналізі 81 показника, які об'єднані у дві великі групи: перша дозволяє відслідкувати наявність інноваційного потенціалу, а друга – його практичне втілення. За ГПІ визначається рейтинг країни в світовій економіці, а власне підсумковий індекс (де співставлені 2 групи чинників впливу) ГПІ демонструє залежність ефекту інноваційного розвитку економіки кожної країни від витрат [9].

Інтелектуалізація займає майже найбільшу частку в розрахунку індексу ГПІ. Здається, що концепція інтелектуалізації економіки легко зрозуміла; однак вона включає багато аспектів і важливих деталей і є складною системною економічною категорією, методологія та оцінка якої вимагають застосування системного підходу.

Це пов'язано з кількома факторами. Першим є необхідність опису її на різних рівнях управління, включаючи індивідуальні, підприємства, галузеві, регіональні та загальнодержавні рівні. По-друге, спостереження та діагностика є необхідною як у статичній, так і в динамічній формі, а також у структурному аспекті. Третє, необхідно визначити, наскільки ефективним є використання неефективного капіталу порівняно з реалізацією інтелектуального потенціалу. По-четверте, необхідно зробити висновки щодо ефективності державної політики в цій галузі. По-п'яте, необхідно прийти до висновку щодо ролі інтелектуалізації в процесі розвитку національної економіки [10].

Не можна не помітити, що прискорена інтелектуалізація економіки, особливо на початку ХХІ століття, стала дуже помітною ознакою світового суспільного прогресу, яка вже приносить результати. Звичайно, знання завжди застосовувалися в економічній діяльності. Однак у сучасному світі освоєння нових ідей, обробка даних і застосування нових знань у виробництві, праці та повсякденному житті людей відбувається швидше.

Складно не помітити, що економіка сучасного світу стає все більш інтелектуально-залежною, оскільки вона виробляє, поширює та використовує нові знання для зростання та конкурентоздатності. Отже, сучасну економіку називають «знанієвою» або «заснованою на знаннях», тобто «знанієвою економікою». Економічна інтелектуалізація пов'язана з науковими розробками, прикладними розробками та їх реалізацією, а також постійною генерацією та реалізацією інновацій. Всі ці процеси мають важливе значення для кожної людини, яка їх розуміє на побутовому рівні. Завдяки інтелектуалізації економіки з'являється і

Таблиця 1 – Рейтинг країн світу за глобальним індексом інновацій (ГПІ) у 2022 р. (із 132 країн)

Рейтинг	Країна	ГПІ
1	Швейцарія	64.6
2	США	61.8
3	Швеція	61.6
4	Великобританія	59.7
5	Нідерланди	58.0
6	Республіка Корея США	57.8
7	Сінгапур	57.3
8	Німеччина Данія	57.2
9	Фінляндія Люксембург	56.9
10	Данія	59.9
11	Китай	55.3
38	Польща	37.5
57	Україна	31.0
74	Грузія	34.5

Джерело: складено автором на основі даних [9]

вже з'явилося багато нових професій, які потребують дещо інших поглиблених знань і власне це спонукає людей до розвитку.

Дослідження інтелектуалізації економіки, зокрема її проблеми, отримали достатньо уваги, але недостатньо уваги приділялося дослідженню методологічних основ інтелектуалізації економіки в контексті світового розвитку. Однак у цьому дослідженні ми розглянемо, як інтелектуалізація економіки розвивалася та які риси сучасної інтелектуальної економіки – некоеміки, що базується на знаннях – формували стратегії розвитку в глобалізованому світі.

Як зазначалося раніше, процес інтелектуалізації економіки в контексті глобального розвитку включає багато різних зв'язків, з яких генетичні відіграють важливу роль у визначенні просторово-часового порядку її розвитку. Інтелектуалізація проходить складний шлях становлення та розвитку, як і будь-який економічний процес. На початку інтелектуалізація економіки була просто тенденцією до заміни праці знаннями. На цьому етапі системні якості інтелектуалізації тільки починають формуватися. Знання не були закріплені та не існувала традиція накопичення та передачі знань, тому випадкове використання знань не мало значного впливу на якісну визначеність праці.

Інтелектуалізація переходить із стадії становлення на стадію розвитку, а постійна тенденція стає економічною закономірністю. Оплата інтелектуальної праці зросла в результаті зниження винагороди за фізичну працю. У процесі розвитку різні інтелектуальні структури, які складають економічну систему (капітал, власність, рента, потенціал, організація тощо), змінюються одне одного, стають все більш інтелектуально насиченими, що визначає рівень інтелектуалізації економіки в цілому.

Таким чином, можна розрізнити дві стадії в еволюції інтелектуалізації світової економіки відповідно до домінування певних зв'язків функціонування та розвитку. На першій стадії інтелектуалізація економіки відбувається на одному і тому ж рівні протягом тривалого періоду часу і обмежується перерозподілом елементів, функцій і зв'язків. На другій стадії змінюються умови і виходять закономірності, які раніше були. Після цього значні структурні зміни поступово затихають, і наступний етап функціонування починається.

Таким чином, на межі XVIII і XIX століть світове господарство зазнало значних системних змін:

- матеріальні, соціальні, інституційні та духовні фактори, які сприяли підвищенню інтелектуалізації та ефективності процесу виробництва;
- революції в промисловості та аграрному секторі, які призвели до підвищення продуктивності праці завдяки переходу до машинного виробництва;
- поширення просвітницьких ідей рівності та свободи, що підвищило бажання вивчати більше інформації, що призвело до економічного виправдання інвестицій в освіту;
- забезпечення постійного підвищення кваліфікації працівників; створення великих індустріальних центрів, які підтримують національні та міжнародні потоки капіталу та знань; професійне навчання робітників на діючих мануфактурах у процесі поглиблення поділу праці та спеціалізації; підготовка інженерних і технічних кадрів у провідних європейських університетах, реальних середніх школах і промислових центрах;
- створення ринкових механізмів, які стимулюють винахідництво, фінансування наукових досліджень і державна підтримка впровадження технічних винаходів.

Вищезгадані зміни в економіці призвели до розуміння та розвитку інтелектуалізації економіки ще в кінці XIX століття. Отже, інтелектуалізація створила умови для розвитку сучасних закономірностей руху світової економіки в Сполучених Штатах і Європі. Це проявляється у збільшенні питомої ваги зайнятих інтелектуальною працею та її ролі в розвитку суспільства; зростання частки нових знань, які використовуються в нових технологіях, обладнанні, освіті кадрів і організації виробництва; і перетворення науки на провідну продуктивну силу.

Т. Стюарт стверджував: «Якщо зобразити динаміку капітальних витрат «промислового» та «інформаційного» століття у вигляді графіків, то буде видно, що обидві лінії перетинаються у 1991 році, коли витрати на придбання промислового обладнання склали 107 млрд дол., а на придбання інформаційної техніки – 112 млрд дол. Цей рік буде вважатися початком інформаційного століття. З тих пір підприємства витрачають більше грошей на облад-

нання для збору, обробки, аналізу та поширення інформації, ніж на машини, призначені для штампування, різання, збірки, навантаження та іншого роду дій з матеріальними предметами [11].

Сучасні вчені також дотримуються аналогічної думки, вважаючи, що інвестиції в дослідження та розробку є основним критерієм стадійного розподілу процесу інтелектуалізації: коли інвестиції в основні фонди перевищують інвестиції в дослідження та розробку, структура знань господарювання переходить зі ступеня формування до ступеня розвитку [12]. Хоча цей розподіл є досить умовним, зростання інвестицій в інформаційні технології безпосередньо призводить до збільшення кількості інтелектуальної праці. Мається на увазі, що на межі XX і XXI століть інтелектуалізація економіки набула нового аспекту, який полягає в тому, що країни світу накопичують інтелектуальні ресурси та є найактивнішою частиною продуктивних сил світового господарства.

Інтелектуальні ресурси, зокрема інформаційні, організовують процес виробництва, створюють національний дохід і багатство, а також сприяють відтворенню. Але інформатизація господарської діяльності не є єдиним ознакою інтелектуалізації економіки. Процеси інформатизації та збільшення інтенсивності інформаційних потоків лише прискорюють інтелектуалізацію економічного розвитку. Однак економіка завжди була інформаційною. Крім того, інформатизація є частиною процесу інтелектуалізації економіки, а не навпаки.

Крім того, знання є важливою частиною інтернаціоналізації економіки були. В економіці знання збільшувалося не лише шляхом передачі нових знань. Ефект поширення знань мав значний вплив на поширення знань. П. Ромер вважає, що розвиток розумових здібностей кожної людини не є основною причиною різкого збільшення темпів економічного зростання та технологічного прогресу в останні 200 років. Він стверджує, що зростання щільності населення та міжособистісні комунікації створюють середовище, яке сприяє копіюванню, тиражуванню та використанню чужих ідей і розвитку особистості [13]. Він вважає, що саме в цьому середовищі вплив технологій і знань поширюється на всю глобальну економіку. Це ефект зростаючої віддачі від масштабу.

Принципи, закладені в законі стадійного розвитку технічних систем, можна використовувати для пояснення глобальної еволюції інтелектуальної економіки. Цей закон фіксує технічний розвиток шляхом постійної передачі фундаментальних функцій праці людини технічним засобам. Перехід до наступних етапів супроводжувався новим рівнем інтелектуалізації економічної діяльності. Таким чином, інтелектуалізація економіки і технологічна трансформація йдуть поруч. У процесі розвитку технологій виробництва відбулися зміни: доінду-

стріальні технології були більш трудомісткими, а індустріальні технології більш капіталомісткими. Згодом неоіндустріальний спосіб виробництва, заснований на наукомістких технологіях, переміг.

Наразі відбувається створення абсолютно нового інституціонального середовища. Це пов'язано з більш насиченим економічним життям країни та світу в цілому, а також тим, як глобальне прийняття рішень перетворюється на певний інтелектуальний процес. Закріплення нового світового економічного порядку відбувається завдяки постійно зростаючій інтенсивності взаємодії міжнародних економічних суб'єктів. Це посилює відносини, які складаються в міжнародній економічній діяльності, і створює систему національних інтересів. Таким чином, нова інституційна середа фактично є найважливішим нематеріальним засобом виробництва після інтелекту.

Знання, як суб'єктне, так і функціональне, поділяються на суспільно нові (які відомі суспільству) і суб'єктно нові (які нові для конкретного суб'єкта). Наука, транснаціональні корпорації та наукомісткі галузі економічно розвинених країн зараз є основними виробниками суспільно нових знань. Суб'єктно нові знання значно перевершують першу групу знань за своїми масштабами та регулярно формуються у сфері освіти в процесі «learning-by-doing» у решті країн світу.

Таким чином, можна стверджувати, що умови існування людства напочатку XXI століття свідчать про перехід до нового підходу до світового розвитку: сучасної інтелектуальної економіки, яка базується на широкому використанні знань і інформації як стратегічних ресурсів розвитку світової економіки. Вважається, що основними ознаками інтелектуалізації економіки є:

– перехід від індустріальної економіки до економіки, заснованої на знаннях і інформації;

– зміна характеру та способів праці; – створення нової системи культурних цінностей у світлі глобалізації.

З точки зору функціонування сучасної світової економіки ця закономірність визначає напрямок розвитку відносин між економічними суб'єктами. Це обумовлює необхідність кількісної та якісної відповідності у розвитку та знаннях між суб'єктами господарювання [10-13].

Висновки. У підсумку, інтелектуалізація економіки виступає ключовим фактором інноваційного розвитку, що впливає на конкурентоспроможність країни в глобальному економічному середовищі. Новітні технології, високий рівень освіти, активний розвиток науково-дослідницької сфери та ефективне управління інтелектуальними ресурсами стають основою для створення інноваційних продуктів, послуг та процесів.

Зростання інтелектуалізації економіки сприяє створенню сприятливого середовища для розвитку інноваційних підприємств, залученню інвестицій у високотехнологічні галузі та збільшенню конкурентоспроможності національної економіки в цілому. Проте, для досягнення повноцінного інноваційного розвитку необхідно посилювати зусилля у сфері науково-технічного розвитку, вдосконалювати правову базу щодо захисту інтелектуальної власності та сприяти розвитку інноваційної інфраструктури.

Отже, розумна політика інтелектуалізації економіки є важливим чинником для стимулювання інноваційного розвитку та підвищення ступеня конкурентоспроможності країни в умовах глобальної економічної конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Можайкіна Н.В., Куш А.В. Проблеми неоіндустріалізації економіки. 2017.
2. Post-Scarcity Prophet. Economist Paul Romer on growth, technological change, and an unlimited human future. Interviewed by Ronald Bailey. URL: <http://www.reason.com/0112/fe.rb.post.shtml>
3. Верба В.А., Новікова І.В. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства. *Проблеми науки*. 2003. № 3.
4. Євтушевський В.А. Управління інноваціями в сучасній організації. Київ : Нічлава, 2006. 359 с.
5. Економіст. URL: <http://economist.com.ua/neoindustrial.html>
6. Авдокушин Є. Нова економіка. *Сучасні наукоємні технології*. 2010. № 10. С. 223–225.
7. Радченко Л.П. Державне регулювання та стимулювання інноваційного розвитку національної економіки. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка»* : Зб. наук. пр. / за заг. редакцією акад. НАПН І.Ф. Прокопенка. Харків : ХНПУ, 2014. Вип. 14. 224 с. С. 28–36.
8. Шовкун І.А. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в контексті неоіндустріалізації економіки України. *Фінанси України*. 2014. № 12. С. 83–95.
9. The Global Innovation Index 2022. Report. What is the future of innovation-driven growth? 2022. 264 p. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>
10. Post-Scarcity Prophet. Economist Paul Romer on growth, technological change, and an unlimited human future. Interviewed by Ronald Bailey. URL: <http://www.reason.com/0112/fe.rb.post.shtml>
11. Кузьмін О.Є., Князь С.В. Інвестиційна та інноваційна діяльність : монографія. Львів : ЛБІ НБУ, 2003. 233 с.
12. Козлова А.І. Індикатори інноваційного розвитку економіки і промислових підприємств. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3760>
13. The Bloomberg Innovation Index. 2021. URL: <https://www.bloomberg.com/graphics/2021-innovativecountries>

References:

1. Mozhaikina N. V. & Kushch A. V. (2017) Problemy neoindustrializatsii ekonomiky.
2. Bailey R. (2020) Post-Scarcity Prophet. Economist Paul Romer on growth, technological change, and an unlimited human future. Reason. Available at: <http://www.reason.com/0112/fe.rb.post.shtml>
3. Verba V. A. & Novikova I. V. (2003) Metodychni rekomendatsii z otsinky innovatsiinoho potentsialu pidpriemstva. *Problemy nauky*, no. (3).
4. Yevtushevskiy V. A. (2006) Upravlinnia innovatsiiamy v suchasni orhanizatsii. Kyiv: Nichlava.
5. Economist (2023). Available at: <http://economist.com.ua/neoindustrial.html>
6. Avdokushin Ye. (2010) Nova ekonomika. *Suchasni naukoiemni tekhnologii*, no. 10, pp. 223–225.
7. Radchenko L. P. (2014) Derzhavne rehuliuвання ta stymuliuвання innovatsiinoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky. U *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody «Ekonomika»*. Kharkiv: KhNPU, vol. 14, pp. 28–36.
8. Shovkun I. A. (2014) Finansove zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti v konteksti neoindustrializatsii ekonomiky Ukrainy. *Finansy Ukrainy*, no. 12, pp. 83–95.
9. WIPO (2022) The Global Innovation Index 2022: What is the future of innovation-driven growth? Available at: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>
10. Bailey R. (2018) Post-Scarcity Prophet. Economist Paul Romer on growth, technological change, and an unlimited human future. Reason. Available at: <http://www.reason.com/0112/fe.rb.post.shtml>
11. Kuzmin O. Ye. & Knyaz S. V. (2003) *Investytsiina ta innovatsiina diialnist*: monohrafiia. Lviv: LBI NBU.
12. Kozlova A. I. (2014) Indykatory innovatsiinoho rozvytku ekonomiky i promyslovykh pidpriemstv. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3760>
13. Bloomberg (2021) The Bloomberg Innovation Index. Available at: <https://www.bloomberg.com/graphics/2021-innovativecountries>

Стаття надійшла до редакції 29.01.2024